

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ОСОБЛИВОСТЕЙ ГОСПОДАРСЬКО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Дем'янчук Юрій Вікторович,

доктор юридичних наук, доцент,
професор кафедри приватного та публічного права
Навчально-наукового інституту права та сучасних технологій
Київського національного університету технологій та дизайну

Лисенко Дмитрій Павлович,

здобувач 3 курсу
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 073 Менеджмент (Туристичний бізнес)
Київського національного університету технологій та дизайну

Павлюк Ярослав Миколайович,

здобувач 4 курсу
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 081 Право
Київського національного університету технологій та дизайну

Худіна Аліна Олександрівна,

здобувачка 3 курсу
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 073 Менеджмент
Київського національного університету технологій та дизайну

Чух Лілія Анатоліївна,

здобувачка 3 курсу
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 073 Менеджмент
Київського національного університету технологій та дизайну

Вступ. У даній статті розглядаються поширені запитання про ознаки та дії для здійснення фінансової та юридичної відповідальності. Звертаємо увагу на те, що господарсько-правова відповідальність має відмінні показники, що відрізняють її від цивільно-правової й адміністративної. Існують також загальні особливості застосування господарсько-правової відповідальності. Господарсько-правова відповідальність у господарській діяльності має велике значення, оскільки забезпечує законність і дотримання правопорядку. На даний час наукові ресурси з вищезазначених питань дуже різноманітні та потребують подальшої дослідницької роботи.

Виклад основного матеріалу. Предметом дослідження є поняття фінансово-правової відповідальності.

Основою представленої дослідження є теоретики права – С. М. Братуша, Ю. А. Ведернікова, В. В. Копейчикова, О. Скакун Ф., експерти з господарського права – Малєїна М.С., О. О. Мельник, Р. Б. Шишки, В. С. Щербини, С. І. Юшиної й інші.

Господарсько-правова відповідальність належить до юридичної відповідальності зі зворотною дією. Зворотна юридична відповідальність, на думку В. В. Копейчикова, — це специфічне право відношення між державою та злочинцем, що виникає в результаті забезпечення державним правом, розкриття злочину й об'єкта злочину останнього. Характеризується залежністю від постійні зобов'язання. Позбавлення та шкідливі наслідки особистого, фінансового й організаційного характеру за вчинені злочини. Водночас він вказує на такі ознаки: зобов'язання зазнати неприємних наслідків за правопорушення винних. Відповідно до трактування Ю. А. Ведернікова, ретроактивна відповідальність означає наявність у винного певних соціальних благ або цінностей (матеріальних, духовних або особистих), які належали йому до факту злочину. Він висвітлює більше особливостей зворотної відповідальності. Зокрема це: форма державного примусу у вигляді карально-правових реституційних заходів. Негативна реакція держави на злочинність і винний суб'єкт її повноважень. Виникає лише за наявності порушення. Воно здійснюється лише при встановленні складу злочину. У мене відвертий характер. Воно здійснюється компетентним органом відповідно до закону та відповідно до певних процесуальних процедур і форм [2]. Воно виражається в обов'язку фізичної особи (злочинця) зазнати певних збитків особистого, організаційного чи матеріального характеру.

Господарсько-правову відповідальність несуть суб'єкти господарювання, що зазнали негативних економічних і правових наслідків унаслідок застосування передбачених законом санкцій за економічні злочини. О. О. Мельник визначає господарсько-правову відповідальність як спосіб заподіяння шкоди злочинцям, передбачений законом або договором і гарантований примусом зі сторони держави. М. С. Малєїн, з іншої сторони, розуміє концепцію фінансової й юридичної відповідальності як правовідносини, що впливають із порушення зобов'язань, установлених законом або контрактом, і, заради осуду, покладається на злочинців. Виразив свої винні дії, майнові наслідки, настання яких гарантується можливістю державного примусового стягнення. Із точки зору форми дана відповідальність, за визначенням В. С. Щербини, є правовою. Тобто, це вплив кредиторів (потерпілих) на злочинців безпосередньо або за допомогою суду. За змістом господарська відповідальність має загально важливе значення та застосовується у вигляді певних систем майнових (господарських) санкцій, передбачених або дозволених нормами господарського законодавства України. Господарсько-правові санкції мають насамперед господарсько-правовий характер. Тому, в законодавстві поняття „фінансовий” і „майновий” можна використовувати як узаємозамінні. Отже, зміст господарсько-правової

відповідальності є господарським. Це має негативний економічний вплив на правопорушників, стимулюючи їх до виконання своїх зобов'язань [4]. У рамках юридичної відповідальності господарсько-правова відповідальність має свої особливості:

– по-перше, виходячи з наведеного визначення та аналізу положень Цивільного кодексу України, слід показати, що фактичною підставою господарсько-правової відповідальності є факт порушення договору чи не договору. Договірні делікти, які відповідають ст. 19 Цивільного кодексу України У договірних відносинах порушення виникає через додаткові зобов'язання. Проте, відповідальність за невиконання зобов'язань (не договірна) виникає, коли сторони економічних відносин не перебувають у договірних відносинах;

– по-друге, залежно від правової підстави розрізняють відповідальність, що впливає із законодавчих, договірних та адміністративних актів;

– по-третє, господарсько-правова відповідальність спрямована на особу чи майно правопорушника, з яким пов'язані господарські зв'язки (ст. 219 ЦК України). У більшості випадків матеріальна й юридична відповідальність спрямована на майно правопорушника, а в деяких випадках лише на особу правопорушника;

– по-четверте, сферою застосування господарсько-правової відповідальності є сфера управління;

– по-п'яте, економічна й юридична відповідальність настає за наявності чотирискладового складу злочину.

1) Факти протиправного господарського відання, тобто порушення законів, умов договорів, планових завдань, покладених на учасників господарських відносин тощо, що спричинили втрату прав чи інтересів або інші їх наслідки, заподіяння шкоди потерпілому учасник економічних відносин. Це може бути дія чи бездіяльність (наприклад, затримка доставки товару).

2) Наявність збитків чи інших несприятливих наслідків для потерпілого (наприклад, неможливість доступу підприємця ринку, збитки репутації компанії, тощо).

3) Причинно-наслідковий зв'язок між протиправним діянням правопорушника та заподіянням шкоди потерпілому.

4) Кримінальна вина. Про це свідчать у господарському праві два фактори: наявність суб'єкта господарських відносин, що має реальну можливість діяти правомірно та запобігти настанню негативних наслідків збитків, та неприйняття всіх необхідних заходів. заходи щодо запобігання шахрайству та недопущення збитків. Варто зазначити, що атаки у сфері бізнесу навряд чи характеризуються наявністю класичних змін атак. Об'єкти, суб'єкти, об'єктивні аспекти та суб'єктивні аспекти.

– По-шосте, заходи впливу санкції торкаються економічних інтересів правопорушників;

– по-сьоме, в ході правозастосовної діяльності вона здійснюється за певними процесуальними діями та формами. Таким чином, порядок застосування санкцій залежить від виду та форми економічної відповідальності.

- претензії чи судові розгляди;
- безпосередньо від кредитора в оперативному порядку;
- спеціальний – уповноважений орган державної влади чи орган місцевого самоврядування.

Тому, господарсько-правова відповідальність із певними ознаками, що підтримує думку В. С. Щербини, відрізняється від цивільно-правової відповідальності, що виділяє її як самостійний вид відповідальності. Як самостійна юридична відповідальність, господарська й юридична відповідальність застосовується відповідно до відповідних процедур. У зв'язку з даним Р. Б. Шишка вказує, що переклад відповідальності з економічного злочину в економічну досить проблематичний для розуміння. До цього часу вихід полягав в ототожненні умов, в яких виникають зобов'язання через делікту, та підстав відповідальності, що відбиває фактичний правовий підхід подружжя, але з суті як докази для його застосування.

Це основна помилка, згідно з якою зіставлення змісту ознак даних підстав призводить до їх ототожнення. Для притягнення до юридичної відповідальності необхідно звернення (позов) до суду з вимогою застосувати до порушника примусового заходу у вигляді санкцій і винести рішення про притягнення його до відповідальності.

Інший варіант – якщо таке рішення приймається арбітражним судом, але може бути затверджено судом і виконано в установленому порядку. відповідальності. Водночас, стаття 222 Господарського кодексу України передбачає досудовий порядок реалізації матеріально-правової відповідальності [1]. Тобто, Кодексом не передбачено безумовного обов'язку встановлювати заходи захисту господарської й юридичної відповідальності в судовому порядку.

Виходячи з ознак юридичної і господарської відповідальності, погляд науковця має показати, що не всі господарсько-правові санкції накладаються в рамках юридичної відповідальності [3]. А це означає, що не вся фінансова й юридична відповідальність здійснюється в межах юридичної відповідальності. Щоб фінансова й юридична відповідальність була законною, потрібна юридична структура. Р. Б. Шишка визначає його як сукупний юридичний склад, що містить відповідні юридичні факти.

Висновок. Таким чином, за результатами аналізу норм чинного законодавства України, на основі вищевказаного можна дійти висновку, що господарська відповідальність юридична за формою, економічна за змістом, конкретні майнові (господарські) санкції, передбачені або дозволені економічними нормами, виходячи з їх особливостей і порядку застосування, застосовуються у вигляді законодавства складається зі своєрідного реагування держави на правопорушення, вчинені учасниками економічних норм відносин у порушення договірних і позадоговірних зобов'язань, в яких закон чи договір регулюються законом чи договором, у встановленому порядку передбачає застосування санкцій.

Список літератури:

1. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 436-IV. Дата оновлення: 01.01.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення: 20.01.2023).
2. Господарський процесуальний кодекс України: Закон України від 06.11.1991 № 1798-XII. Дата оновлення: 01.01.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12#Text> (дата звернення: 20.01.2023).
3. Дем'янчук Ю. В., Суббот А. І., Годяк А. І. Науково-практичний коментар до Глави 12 Кодексу України про адміністративні правопорушення (Адміністративні правопорушення в галузі торгівлі, громадського харчування, сфері послуг, у галузі фінансів і підприємницькій діяльності). Київ: Юрінком Інтер, 2020. 792 с.
4. Demianchuk Yu., Savchenko L., Subbot A. Influence of corruption on the economic development of Ukraine in terms of reformation: a retrospective analysis. *Baltic Journal of Economic Studies*. Riga: Publishing House „Baltija Publishing”, 2018. Vol. 4, № 3 June. P. 276–282.